

EU MISE 100 KLIMATICKY NEUTRÁLNÍCH A INTELIGENTNÍCH MĚST DO ROKU 2030

- základní informace -

Mise EU jsou novým nástrojem k řešení vybraných významných problémových oblastí. Jednou z těchto misí je EU Mise „100 klimaticky neutrálních a inteligentních měst do roku 2030“, představující jeden z nástrojů programu Horizont Evropa a podporující Zelenou dohodu pro Evropu.

Mise nenahrazuje jiné programy jako je například Pakt starostů nebo Evropský klimatický pakt, ale smyslem je dosáhnout synergických efektů.

Cílem je do roku 2030 zajistit 100 klimaticky neutrálních a inteligentních měst a umožnit, aby tato města fungovala jako experimentální a inovační centra pro všechna evropská města, která by je měla v klimatické neutralitě následovat do roku 2050.

Mise vychází z faktu, že města produkují více než 70 % celosvětových emisí CO₂, a proto hrají klíčovou úlohu při dosahování klimatické neutrality do roku 2050.

Klíčové sektory, na které mise cílí:

- Stacionární energie
- Výroba energie a její distribuce
- Doprava
- Odpadové hospodářství
- Průmyslové procesy a produkty
- Zemědělství, lesnictví, půda.

Dosažení klimatické neutrality vyžaduje, aby zapojené město do roku 2030 snížilo emise skleníkových plynů ze všech sektorů a zdrojů v rámci města na čistou nulu, včetně:

- Emise ze spalování fosilních paliv ve všech budovách a zařízeních (známé jako „stacionární energie“). To zahrnuje obytné, obchodní a průmyslové budovy a také obecní budovy a veřejné osvětlení uvnitř města;
- Emise ze spalování fosilních paliv pro všechna vozidla a dopravu v rámci města;

- Emise vznikající při spotřebě elektřiny a dálkového vytápění/chlazení v rámci města, z elektráren umístěných uvnitř nebo mimo hranice města;
- Emise vznikající z odpadů vznikajících na hranici města, zpracovávaných/spravovaných/likvidovaných v rámci nebo mimo hranice města;
- Emise ze změn ve využívání půdy, včetně zemědělství, lesnictví a jiného využití půdy (souhrnně označované jako „AFOLU“) v rámci města;
- Emise z chemických procesů v průmyslu (souhrnně označované jako průmyslové procesy a použití produktu nebo „IPPU“) v rámci města.

Smyslem EU Mise je hledat nové způsoby řízení města a propojit všechny důležité aktéry. Pro úspěšnou realizaci je nutné mobilizovat a aktivovat veřejné i soukromé subjekty (a zdroje) tak, aby se dosáhlo reálných výsledků. K dosažení změny v této oblasti je třeba docílit spolupráce mezi vedením města, městskými společnostmi, NNO, občanskou společností, významnými institucemi veřejného sektoru (například nemocnice), univerzitami a výzkumnými institucemi, podniky (včetně SMEs a start-upů) a občany. Zapojení občanů vnímá Evropská komise jako důležitou část procesu a chce, aby byli zapojeni do celého životního cyklu Mise.

Cílem je změnit přístup a vnímání dané problematiky veřejností, proto je budování vzájemných vztahů klíčové. Je nutné společně vytvořit vizi a strategii, hledat kompromisní řešení a poskytovat si zpětnou vazbu.

Benefity pro město:

Lze shrnout, že město díky členství v EU Misi získává možnost využívat individuální poradenství a pomoc speciálně vytvořené Platformy Mise, příležitost získat dodatečné možnosti financování, možnost zapojit se do inovačních aktivit a pilotních projektů nebo příležitost sdílet zkušenosti s ostatními městy:

1. Poradenství a podpora na míru od konsorcia NetZeroCities (platforma koordinující misi)

Konsorciem poskytuje **technické, právní a finanční poradenství na míru** jednotlivým městům. Platforma poskytuje konsolidované indikátory a **rámec pro jednotný monitoring, reportingový a ověřovací rámec** pro členská města. Dále je zprostředkujícím subjektem pro **sdílení zkušeností a dobré praxe, vzájemného sdílení znalostí** mezi městy. Platforma úzce spolupracuje s Evropskou komisí tak, aby byla zajištěna návaznost, provázanost, na právní rámec a aktivity i po roce 2030.

Městu byla v říjnu 2022 přidělena „koordinátorka/poradkyně“ (Advisor) z platformy NetZeroCities (Svea Heinemann, Německo), která s městem bude pracovat zpravidla ve spolupráci s koordinátorkou měst Košice a Bratislava, se kterými Liberec navázal kontakt dříve, Annou Huttunen z Finska. V říjnu proběhlo úvodní online setkání, kde byly představeny dosavadní aktivity Liberce, hlavní projekty, problémová místa a bariéry dalšího rozvoje, současně na co by se do budoucna město s největší pravděpodobností mělo zaměřit.

Poradce z NZC má obecně městu poskytovat nepřetržitou podporu a poradenství, zprostředkovávat sdílení informací mezi městy, a propojit město s potřebnými odborníky, konkrétními nástroji a možnostmi finančních zdrojů.

2. Uvolnění dalšího financování a možností financování, finanční poradenství.

Po uzavření klimatické smlouvy získává město tzv. **Mission Label**, který má zjednodušit přístup města k dalším finančním prostředkům z EU programů a zdrojů, které zprostředkuje Evropská Investiční banka, Evropská banka pro obnovu a rozvoj, národní instituce (poradenství), soukromí investoři (jednotlivci, soukromé společnosti, komerční banky). **Evropská Komise si je plně vědoma toho, že veřejné finance evropských měst jsou velmi omezené, a proto stěžejní pro úspěšnou realizaci EU Mise je zapojení soukromého kapitálu** a také poradenství včetně optimalizace využívání stávajících veřejných zdrojů.

Současně město zahájilo v roce 2022 komunikaci s Ministerstvem životního prostředí ČR, které po získání Mission Label předběžně přislíbilo zvýhodnit Liberci přístup ke kapitálu (bezúročné půjčky, vyšší procento dotací).

3. Výzkum a inovace

Možnosti zapojení do velkých inovačních akcí, pilotních projektů. Město je současně za svůj závazek ke klimatické neutralitě bodově zvýhodněno v rámci podávání dotačních žádostí. V souvislosti s aktivitami této mise byla utvořena konsorcia s dalšími městy/subjekty a podány dvě projektové žádosti do programu Horizon.

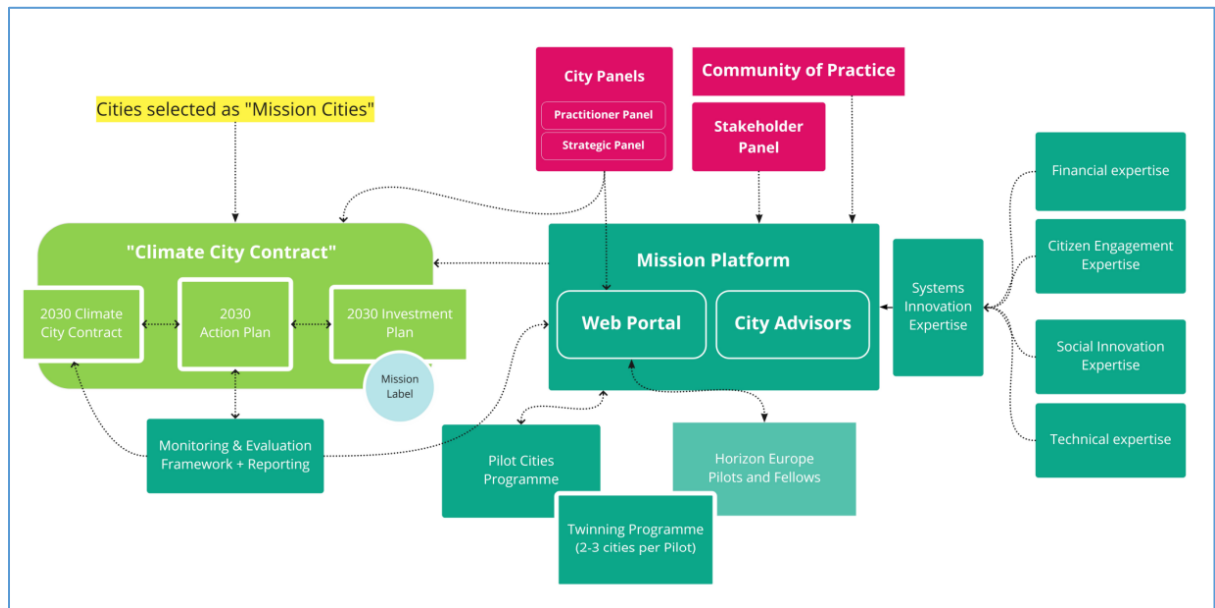
4. Příležitosti k networkingu, učení a výměna zkušeností, sdílení dobré praxe, spolupráce mezi městy

5. Podpora při zapojování veřejnosti do celého procesu (EU Mise je založená na principu „bottom-up“)

6. Vysoká viditelnost a PR města

Zvýšení politického profilu (zejména v kontextu Green Deal) a atraktivity pro nalákání investorů a zkušených odborníků pro další spolupráci.

Fungování EU Mise na základě nastavené klimatické smlouvy (CCC), vazbu města prostřednictvím CCC na Platformu Mise, představuje následující obrázek:

Naplňování mise:

- Stěžejní je zapojení a závazek všech stakeholderů (veřejná i soukromá sféra; místní, regionální i národní úroveň)
- Vypracování klimatické smlouvy (Climate City Contract – nezakládá právně vymahatelný závazek), která sestává z:
 - Závazek všech stakeholderů/smlouva (sdílená vize a strategický rámec)
 - Akční plán (aktivity)
 - Investiční plán (mobilizace veřejných zdrojů, jak přilákat soukromý kapitál)
- Proces tvorby smlouvy musí být **transparentní**, má být zapojena evropská, národní i regionální úroveň, **stěžejní je zapojení všech lokálních stakeholderů a občanské společnosti**. Pro úspěšnou realizaci smlouvy, respektive Mise, je důležité najít společnou (všemi přijímanou) vizi a strategii do dalších let.
- **Po uzavření CCC (validace kontraktu Evropskou komisí) město získává Mission Label = určitá certifikace od EK, která umožní zlepšit přístup k financování a dosáhnout synergií s dalšími programy**

1. Klimatická smlouva (2030 Climate Neutrality Commitments)

Klimatická smlouva má podobu memoranda, které nepředstavuje právně vymahatelný závazek. Obsahem je vyjádření ambice města a závazku k cíli mise (který nelze modifikovat), kterým je dosažení klimatické neutrality do roku 2030 (doložit usnesením ZM).

Současně zde mají být definovány minimálně **3 – 4 strategické priority města** v oblasti dosahování klimatické neutrality, což má následně logickou provázanost s akčním a investičním plánem, a současně i se zapojením stakeholderů, kteří se budou na závazku města podílet. Smlouvu podepisuje primátor a také další relevantní stakeholderi z území. Jejich výčet ve smlouvě není finální, předpokladem je, že tento seznam signatářů bude přirozeně v průběhu času rozšiřován.

2. Akční plán (2030 Climate Neutrality Action Plan)

Akční plán definuje, jak téma klimatické neutrality zapadá do širšího kontextu města, smyslem je vycházet z existujících dat a strategických dokumentů města, přičemž má následující strukturu:

- Popis aktuálního stavu města (stručná analytická část), což zahrnuje zejména **emisní inventuru** (základní emisní bilanci), vyhodnocení stávající legislativy a jiných relevantních předpisů, analýzu strategických dokumentů, popis bariér a příležitostí, stakeholderů, analýzu propojení tématu s cíli územního plánování, energetikou, ekonomikou, dopravou a dalšími sektory města.
- Možnosti, jak dosáhnout klimatické neutrality, což zahrnuje různé scénáře, vytvoření portfolia projektů a systém pro monitoring, evaluaci a učení se, popis výstupů a vedlejších přínosů, přímých a nepřímých dopadů, přínosů krátkodobých i dlouhodobých. Dále nutné/žádoucí organizační změny, změny v řízení ve městě, sociální a jiné inovace, financování portfolia projektů.

3. Investiční plán (2030 Climate Neutrality Investment Plan)

Investiční plán logicky navazuje na předchozí dokumenty a obsahuje:

- Popis aktuálního stavu financování klimatických aktivit včetně popisu bariér těchto investic.
- Financování scénářů akčního plánu (vyčíslení nákladů jednotlivých scénářů, finanční plánování, ekonomické a finanční indikátory).
- Popis finančních možností (opatření pro navýšení a efektivnější přerozdělení kapitálu, riziková analýza, budování kapacit a zapojení stakeholderů do financování těchto aktivit).

Synergické efekty s dalšími projekty, na co město navazuje:

- Pakt starostů a SECAP, aktuálně připravovanou Adaptační strategii.
- Spolupráce s veřejností – informace, propagace, vzdělávání, osvěta všech věkových kategorií – snaha o dosažení behaviorální změny veřejnosti (vyšší využívání veřejné dopravy, nakládání s odpady, atd.).
- Navázat na úspěch kotlíkových dotací, Nová zelená úsporám, podporovat domácnosti
- Pokračovat (budovy města) v zateplování budov, opatření v oblasti hospodaření s vodou a nakládání s odpady.
- Velký potenciál je ve snižování energetické náročnosti veřejného osvětlení (přechod na LED).
- S ohledem na adaptaci na klimatické změny: podporovat revitalizaci a výsadbu zeleně v centru města, které je nejvíce ohrožené, podporovat aktivity vedoucí k zadržování vody.
- SUMP schválený v roce 2022 – v oblasti dopravy je významný potenciál pro zlepšení s velkým dopadem na snížení emisí CO₂
- **Synergie s výzkumnými projekty z programu Horizont Evropa**. V září a v listopadu 2022 podány 2 výzkumné projekty do programu HORIZON, které, pokud budou žádosti úspěšné, budou mít pro EU Misi značný přínos (finanční prostředky a data), a to zejména projekt týkající se vybudování funkčního systému komunitní energetiky v Liberci s přesahem do domény elektrifikace dopravy a rozvoje komunikace a spolupráce s Technickou univerzitou a všemi klíčovými stakeholdery ve městě. O výsledku hodnotícího procesu bude město vyrozuměno do konce února 2023. Dále je to projekt podaný v rámci mezinárodního konsorcia (přímý partner SML je ČVUT) týkající se udržitelné mobility, konkrétně problematiky parkování na sídlištích, kdy bude testováno nové řešení v pilotní lokalitě ve městě. Tato projektová žádost již úspěšně prošla hodnotícím procesem.